

Ontwikkelingspsychologie: de kleuter

Situering

De ontwikkelingspsychologie van de kleuter wordt in de drie basisopleidingen binnen het departement PXL-Education gegeven.

In de educatieve bachelor kleuteronderwijs en de educatieve bachelor lager onderwijs krijgen de studenten dit in het opleidingsonderdeel 'ontwikkelingspsychologie' in de eerste trajectschijf, in het eerste semester. In de educatieve bachelor secundair onderwijs geeft men dit in het opleidingsonderdeel 'pedagogische basis' in de eerste trajectschijf in het tweede semester.

We kiezen voor een ontwikkelingspsychologisch topic omdat dit in heel wat 'sociale' opleidingen binnen het hoger onderwijs aan bod komt en ook in diverse studierichtingen binnen het secundair onderwijs opgenomen is in het curriculum.

Lesverloop

We voorzien tal van materialen om aan de slag te gaan met de leerlingen van het laatste jaar secundair onderwijs. Alle materialen kunnen naar eigen goeddunken gebruikt worden afhankelijk van de noden van de leerlingen.

Hieronder overlopen we elk materiaal en sommen de mogelijkheden ervan op.

De materialen zijn hier weergegeven in de volgorde waarop wij ze aanbrenge in de les. Deze volgorde kan je uiteraard wijzigen afhankelijk van de beschikbare tijd en de noden van de leerlingen.

1. Inleidende videocasus 'Groei! 1: 4 jaar' (25 min.)

In de inleidende videocasus bekijken de leerlingen voor de les of tijdens de les een video van TV Klasse (13 min. 10 sec.) waarin het leven van een vierjarige geschetst wordt.

De begrippenlijst kan helpen om bepaalde termen te herkennen in het filmpje.

Na het bekijken van het filmpje proberen de leerlingen de vragen in het bijgevoegd document op te lossen. De leraar kan door middel van het document met de oplossingen de antwoorden in de goede richting sturen in een klasgesprek.

De vragen kunnen ook individueel of in duo door de leerlingen beantwoord worden en dan verder in de les aangegrepen worden om bepaalde termen of ontwikkelingsdomeinen te verduidelijken.

2. Powerpointpresentatie ontwikkelingspsychologie – de kleuter (70 min.)

De powerpointpresentatie bevat alle theorie zoals we die zien in de lerarenopleiding.

Elke opleiding legt eigen accenten in hoe diep ze elk ontwikkelingsdomein behandelen. In de opleiding educatieve bachelor secundair onderwijs behandelen we enkele ontwikkelingsdomeinen niet, in de educatieve bachelor kleuteronderwijs en lager onderwijs komen alle ontwikkelingsdomeinen van de kleuter aan bod.

In de powerpointpresentaties zitten heel wat filmpjes die aanleiding kunnen geven tot een klasgesprek, ze geven de mogelijkheid om de leerlingen zelf tot sommige inhoud te laten komen. De les kan zowel deductief als inductief aangepakt worden afhankelijk van hoe de powerpointpresentatie gebruikt wordt. De verschillende filmpjes en afbeeldingen (bv. bij de tekenontwikkeling) in combinatie met de verwerkingsoefeningen hieronder zorgen ervoor dat de les voldoende actief aangepakt kan worden.

Je kan er ook voor kiezen om niet de hele powerpoint te doorlopen maar slechts enkele ontwikkelingsdomeinen uit te lichten (suggestie: behandel zeker de cognitieve ontwikkeling).

3. Verwerkingsoefening cognitieve ontwikkeling pre-operationeel denkstadium (10 min.)

De leerlingen lezen de drie situatieschetsen en koppelen hier de juiste denkfout uit het pre-operationeel denkstadium aan.

Deze verwerkingsoefening kan je doen na afloop van de hele theoretische powerpoint. Je kan er ook voor kiezen om de opdracht onmiddellijk te laten volgen op het uitleggen van het cognitieve ontwikkelingsdomein (deductief). Als derde optie kan je de opdracht als inleiding op het cognitieve ontwikkelingsdomeinen laten invullen door de leerlingen (inductief). Als je voor de inductieve optie kiest, is het wel aan te raden om de mogelijke denkfouten erbij te geven zodat het een combinatie-oefening wordt.

4. Geïntegreerde verwerkingsoefening – het geheime leven van vijfjarigen (50 min.)

In deze geïntegreerde verwerkingsoefening bekijken de leerlingen de eerste aflevering van het programma 'het geheime leven van vijfjarigen' (36 min. 18 sec.) waarin vijfjarigen in een kleuterklas gevolgd worden door kinderpsychiaters prof. dr. Peter Adriaenssens en dr. Binu Singh. Tijdens of na het bekijken van het filmpje lossen de leerlingen de vragen in het bijgevoegd document op die gaan over de diverse behandelde ontwikkelingsgebieden. Deze videocasus kan gebruikt worden als een verwerkingsoefening op het einde van de les of kan meegegeven worden als verwerking voor thuis.

5. Extra: hoekenwerk (40 min.)

Als extra materiaal voorzien we een hoekenwerk van vier hoeken waarin leerlingen in groep aan de slag kunnen met de gegeven inhoud. Dit hoekenwerk kan voornamelijk als verwerking gebruikt worden, maar kan in groepen met enige voorkennis ook als een start van de les gebruikt worden. Geïsoleerde opdrachten uit het hoekenwerk kan men ook als verwerking in de les of thuis gebruiken.

6. Exit card (10 min.) of kahoot (tijd afhankelijk van opdracht)

Als afrondingsfase werken we met een exit card waarbij elke leerling drie dingen invulde die hij bijleerde uit de les, twee vragen die men nog heeft en één ding waarover hij of zij verbaasd is. De vragen in verband met PXL-Education mogen altijd doorgestuurd worden naar de contactpersoon van PXL, Elke Martens (elke.martens@pxl.be). Wij zullen hier zo snel en goed mogelijk een antwoord op proberen te geven.

OF

Je kan de leerlingen een kahoot-quiz laten maken van de inhoud die ze verworven hebben (in duo één ontwikkelingsdomein) en ze deze bij elkaar laten afnemen. Je kan hen ook ter voorbereiding van de volgende les een kahoot thuis laten maken.

Bronnen

Voor de inhoud van deze les baseren we ons op het boek 'Groot worden: De ontwikkeling van baby tot adolescent' door Katrien Struyven, Marlies Baeten, Eva Kyndt, Eline Sierens (APA-referentie: Baeten, M., Kyndt, E., Sierens, E. & Struyven, K., (2020). Groot worden: de ontwikkeling van baby tot adolescent. Tielt, België: Lannoo.).

Naast de notities in de powerpoint kan dit boek meer achtergrondinformatie verschaffen.

Lesmateriaal over ontwikkelingspsychologie vind je ook in de methode voor sociale wetenschappen 'SOWiEso' van uitgeverij Plantyn.